

“Het draait om de open blik”

Het liefst zou Jacqueline van Meurs op elke school waar zij als interim manager werkt aan de slag gaan met onderzoekend en ontwerpnd leren. Vaak gaat het echter om scholen waar andere zaken prioriteit hebben of eerst moeten worden opgelost. Zo niet in haar vorige baan, toen ze directeur was van Daltonschool De Rank in Hengelo. Daar doorliep zij, samen met het team en in samenwerking met de Universiteit Twente, een intensief traject waarin onderzoekend en ontwerpnd leren is geïmplementeerd in de school. “Op die manier naar onderwijs kijken is heel erg bij mij als directeur gaan horen.”

Basis van de onderwijsbenadering die Van Meurs heeft omarmd is het model ‘Talentontwikkeling’¹, ontwikkeld door Juliette Walma van der Molen (UT), waarin nieuwsgierigheid en dieper leren een belangrijke rol spelen.

Vier kwaliteiten

Naast kennis als basisingrediënt, onderscheidt het model vier kwaliteiten die bijdragen aan talentontwikkeling en dieper leren: vaardigheden, houdingen, zelfbeelden en motivaties. “Dat model is de basis van alle lessen”, vertelt Van Meurs. “Om welk vak het ook gaat – taal, rekenen of wereldoriëntatie – je kunt kinderen altijd nieuwsgierige vragen laten stellen, een goede dialoog laten voeren of samenwerkingsvaardigheden laten oefenen. Je hoeft daarvoor geen methodes of materialen aan te schaffen, want daar draait het helemaal niet om bij onderzoekend en ontwerpnd leren. Het gaat om houdingen, de open blik, om het stellen van nieuwsgierige vragen die kinderen aanzetten tot dieper leren.”

Op De Rank houden kinderen al vanaf groep 1 een portfolio bij, waarin zij – in een gesprek met de leerkracht en de ouders – onder andere zichzelf beoordelen op de genoemde kwaliteiten van talentontwikkeling, die zijn uitgewerkt in ‘kindcriteria’. “Het mooie is dat dit portfolio de werkwijze tevens borgt”, vertelt Van Meurs. “Want leerkrachten kunnen die gesprekken met kinderen alleen voeren, als ze in de klas aan de kwaliteiten hebben gewerkt. Het dwingt iedereen ook om meer de diepte in te gaan. Het is veel effectiever om de werkwijze te borgen in zo’n instrument dan in een beleidsstuk.”

Het écht snappen

Terugblikkend op de ontwikkeling op De Rank, zijn er verschillende factoren die hebben gemaakt dat het goed is gelukt om het model ‘Talentontwikkeling’ in de school te implementeren. Zo is het volgens Van Meurs belangrijk dat het team kennis verwerft over onderzoekend en ontwerpnd leren en een gezamenlijke visie ontwikkelt. “We hebben teamscholing georganiseerd en er is een werkgroep aan de slag gegaan met ondersteuning van iemand van de Universiteit Twente die op

---

¹ Walma van der Molen (2020). *Talenten voeden. Wat zijn de ingrediënten voor toekomstbestendig en dieper leren?* KWTO, Enschede

dit onderwerp promoveerde. Ik ben ervan overtuigd dat heel belangrijk is dat het hele team echt snapt waar het over gaat, daarover kennis heeft. Dan kun je vervolgens samen een krachtig verhaal neerzetten en de visie gaan vertalen in de praktijk.”

In alle lagen

Daarnaast is het cruciaal dat niet alleen de kinderen een onderzoekende houding ontwikkelen, maar ook de leerkrachten, de directie, het bestuur. “Je werkt in alle lagen eigenlijk net zoals je dat doet met de kinderen”, zegt Van Meurs. “Iedereen stelt op zijn eigen niveau nieuwsgierige, goed onderzoekbare vragen en gaat met een open blik op onderzoek uit. Om zich die houding eigen te maken, hielden leerkrachten bijvoorbeeld een ‘verwonderdagboek’ bij. Wat ook hielp is dat De Rank een academische opleidingsschool is. Dat betekent dat onderzoek belangrijk is in de school: studenten doen onderzoek in de school, er is een onderzoeksstuurgroep, een onderzoeksagenda, en evidence informed werken is de norm. Dat alles bevordert dat de beweging van talentontwikkeling op alle niveaus plaatsvindt.”

Niet hiërarchisch

En natuurlijk speelt de schoolleider een belangrijke rol bij een schoolbrede invoering van onderzoekend en ontwerpnd leren. Wat behelst die rol precies? Of preciezer: welke rol vervulde Van Meurs in dat proces?

“Je gaat samen een koers varen en je weet niet precies waar je uit zult komen”

“Het is belangrijk dat ik zelf sterk geloof in deze vorm van onderwijs, maar dat betekent zeker niet dat het dan vanzelf gaat. Ik doe het nadrukkelijk samen met het team, niet zozeer door bewust een voorbeeldrol te vervullen, maar vooral door mijzelf te zijn. Ik denk niet hiërarchisch en geloof daar ook niet in. Ik laat me bijvoorbeeld graag door teamleden verrassen. Zij komen met prachtige ideeën. Ik vind het belangrijk dat je daar als schoolleider voor open staat, dat je mensen ruimte geeft om vragen te stellen, te experimenteren, dingen uit te proberen. Dat betekent ook dat je accepteert dat het proces gaandeweg een andere wending krijgt dan je had bedacht, omdat je samen tot andere inzichten komt. Dat is die open blik die zo cruciaal is in deze vorm van onderwijs. Die open blik moet je ook hebben als schoolleider: je gaat samen een koers varen en je weet niet precies waar je uit zult komen. Dat geldt ook voor de kinderen die onderzoekend en ontwerpnd leren in de klas.”

Vertrouwen

Als je dat avontuur als schoolleider aangaat, moet je niet alleen veel vertrouwen hebben in de gekozen koers, maar ook in het team, vindt Van Meurs. “Vertrouwen is heel erg belangrijk tijdens zo’n proces: in vertrouwen met mensen en met het team praten, je eigen fouten durven laten

zien, en uitstralen dat het goed komt. Maar ook: vertrouwen hebben in de groei van mensen, aangeven dat het mooi is als je iets nog niet zo goed kan, omdat je het dan kunt leren. Zo gaan we om met kinderen, maar ook als collega's met elkaar. Vertrouwen hebben en het samen doen betekent ook dat het team de eigenaar is van het proces.”

Niet te lang

Natuurlijk gaat zo'n innovatietraject ook gepaard met uitdagingen. Zo kost het behoorlijk wat tijd om deze manier van werken samen te ontwikkelen en op een goede manier in te voeren. “Dat wringt wel eens,” zegt Van Meurs, “omdat er in het onderwijs al zo veel is dat moet en tijd schaars is. Het bestaande systeem, met alle daarmee gepaard gaande verplichtingen, draait gewoon door. Je bent eigenlijk je huis aan het verbouwen terwijl je erin woont. Dat moet niet al te lang duren. Maar ik kan niet genoeg benadrukken dat het dat waard is, omdat onderzoekend en ontwerpnd leren heel veel moois oplevert. Je ziet zowel kinderen als leerkrachten enorm groeien.”